

POKROK

PUBLISHING CO.

vydává
POKROK ZÁPADU
s měsíční vydání

v Crete pro Balice okres, Neb., v Schuyler a Clarkson pro Colfax okres, Neb., ve Wilson, Kan., pro stát Kansas, v Cedar Rapids, Ia., pro stát Iowa, v St. Paul a Minneapolis, Minn., pro stát Minnesota a v Tyndali, N. D., pro státy South a North Dakota.

Podplatně:
Pro Spojené Státy \$1.50. Pro Kanaadu 82.00. Do Evropy 82.50 ročně.

Zásilkou penězí dají se pomoci s péší poklady (Money Orders), přesních poukazů (Express Money Orders), bankovních poukazů (Bank Draft), anebo v registrovaném dopise.

Oznamujeme-li své předplatitelům, udějte starou i novou adresu.

Dopisy z kruhů státních ochotná zveřejníme. Musí být stručné, psané bez úmyslu někoho osobně pokřiviti a podepsány plným jménem, ať již má být v redakci atženo, anebo s dopisem zveřejněno.

Pro válku s Mexikem zdá se panovati v národě asi takové nášení jako pro domácí mířovou řtu, která neustále prohrává.

Z Malé Asie a Thracie ozývá se výkřik o pronásledování Řeků se strany Turků, avšak po nedávných zkušenostech, z druhé války balkánské, skoro si to tak zvaný civilisovaný svět rozmyslí, nežli začne plýtvati sympatiemi.

Pan Hearst už vynášel hodně slabší v mexické politice presidenta Wilsona, avšak plný dosah těch poklesků, chyb a bludů se dozvíme, až někdy kolem 20. května vrátí se pan Theodore Roosevelt.

Zpravodajům českých denníků v Chicagu, jichž oborem jest kronika "českých" vražd a sebevražd, dozráti důzno velkou svědomitost při líčení všech podrobností, ale zdali pak jim někdy napadlo — co takovému říkání říkájí žaludky členů a členůček?

Je to správné, že Rockefeller pro své stanovisko včelí stávece v Coloradu jest pranýřován, ale také nemělo by se zapomínati, že on jest pouze produktem poměrů a hospodářských podmínek — stejně jako na příklad tramp. — Jest to věci skutečnosti, že pokud nebylo ve Spojených Státech mnohem milionářů, nebylo zde ani trampů.

Lóže Jan Žižka, č. 1. Jednoty Táboritů usnesla se na různé resoluce proti přijetí prof. Jaroslava Zmrhala do jiné lóže téže Jednoty, poněvadž zmíněný krajan jest věřící, při čemž nám napadá, co by se stalo, kdyby patron té lóže, Jan Žižka z Trocnova, z mrtvých vstal a za člena se přihlásil. Nesmíme totiž zapomenouti, že Žižka se svými dětkami táboráckými zpíval píseň "Kdo jste Boží bojovníci", modlil se a přijímal tělo a krev Pána, ba ve své vůli a svém náboženství byl až fanatikem.

Tomu, kdo snad měl by v úmyslu psáti historii Čechů amerických, s náležitým oceněním všech těch předáků a slavných mužů, kteří mezi nimi působili, nebylo by na škodu, kdyby si vzal příklad z toho, jak se píše historie v Rusku. Toto jest výřezek z dějepisců články M. Ilajavského pro obecenské školy: "Ludvík XVI. byl mirumilovný a hodný panovník, který během své dlouhé vlády osvědčil obzvláštní sehopnost u výběru ministrů finanční. Milován a ctěn svým lidem, stačícky monarcha zemřel náhle po slavné válce, následkem záchvatu mrtvice. Po něm nastoupil jeho syn, Ludvík XVII., jenž nucen byl vstati několik výšek, v nichž velitel jeho armády, král, maršálek, Napoleon Bonaparte, přemohl velkou část Evropy pro svého krále. — Napoleon však znevil své moce a učinil veřejný pokus zabourati se proti svému vladaři a prosaditi své vlastní etážistické cíle. Pod vůdčivstvím Alexandra I., krále a samovládců všech Rusů, generál byl osazen, připravěn o všechny počty a činnostnosti a všechny

nároky na penzi. Byl vypovězen na ostrov sv. Heleny." Zajisté věhodná historie, která má tu znamenitou vlastnost, že nikoho v Rusku nepohorší, a uvázíme-li všesko, Ludvík XVI. byl by jistě dal přednost umění "po slavné vládě na záchvat mrtvice" před smrtí pod guillotinou, a proč také říkati záčtím v Rusku, že Francie prošla revolucí, a jako biny a Robespierrem a hrůzovládou? Není lepší taková nevinná, mloučká historie, která se čte jako pohádka?!

AMERICKÉ ZDROJE PŘÍRODNÍHO BOHATSTVÍ.

Ovládnutí uhlí, oleje a jiných zdrojů přírodního bohatství soukromým kapitálem nejenom dalo vznik trustům a monopolům, ale zároveň přivedlo hospodářské podmínky, jež sotva měly by býti trpěny v zemi lidovlád.

Svého času zmínili jsme se na této stránce o výsledcích kongresního vyšetřování uhelné stávkovy v Západní Virginii, kde výbor zjistil hotovou hrůzovládou provozovanou majiteli dolů a jejich nástroji, a stávka v uhelných dolech v Coloradu měla průběh ještě strašnější. Co tam se dělo, bylo hotovým barbarstvím.

Velkokapitalisté vlastníci zdrojů přírodního bohatství nejenom vykořisťují své dělnictvo plaecním bídně, hladově mzdou, ale zároveň vydírají a vykořisťují veřejnost čtením vysokých cen za uhlí. Za těch okolností není divu, že stále mocněji se ozývají hlasy po vládním vlastnictví zdrojů přírodního bohatství, na prvním místě uhlí, které jest jedinou z nutnosti životy. Ve anémovné poslancecké podána byla již předloha, aby vláda převzala kontrolující díl v uhelných dolech coloradských a na ostatní akcie vyplácela 4-procentní dividendy. S předlohou touto souhlasí též senátor Martine z New Jersey, jenž pravil:

"Moje zkušenost ve vyšetřování strašných poměrů za stávkovy v Západní Virginii, kde nevázaní ozbrojenec a pobudová v zaměstnání uhelných společností stříleli do stanovy táboře havírů, zrovna jako v Coloradu a kde státní milice suspendovala všechny ústavní záruky lidu, přesvědčila mne, že soukromé vlastnictví dolejších majetků národa nemůže býti dále trpěno. Ve své zprávě o situaci v Západní Virginii odporučil jsem vládní vlastnictví. Hodlám podati v senátě předlohu, buď onu Bryanovu, podanou ve sněmovně, neb jinou s jistými změnami. Zásada předlohy jest správná.

"A nejenom musíme míti vládní vlastnictví a operování uhelných dolů, my musíme míti vládní vlastnictví a operování železnic. Naše zkušenost v New Jersey, kde železnice naprosto kontrolovaly těžbu uhelných dolů, ukázala nutnost toho. Západní Virginie a Colorado dokazují, že čas nadešel, aby lid, skrze svoji vládu, doloval a převážel své uhlí. Já hodlám pracovati v senátě k docelení tohoto výsledku."

Není to poprvé, co pozornost největší veřejnosti byla obrávena na poměry v uhelném průmyslu. Známé jest, že do stávkovy v tvrdouhlenném revíru v Pennsylvanii nucen byl zasáhnouti prezident Roosevelt a zajímavé jest, co o tom sám praví ve svých "Kapitoláech možná biografie," a sice:

"Methodou jednání, na níž jsem se ustanovil v krajním případě bylo pohnouti guvernéra Pennsylvanie, aby mne požádal udržovati pořádek. Pak poslal bych tam armádu pod velením některého generála sehopnosti své třídy. Tomuto generálovi bych nařídil zachovávat naprosto pořádek a předsevzetí všech kroků, jež byly by nutny k zamezení překážek se strany stávkářů neb jich stoupenců lidem, kteří ohtěli pracovati. Rovněž hodlal jsem mu naříditi, aby vzhledem k tomu že byl doloj jako receiver až do té doby, kdy komise mohla by podati zprávu a až já, jako prezident, mohl bych vydati další rozkazy vzhledem k její zprávě."

Tak daleko odhodlán byl jiti prezident Roosevelt, jeho úmyslem prostě bylo skonfiskovati doly a vyrovnati se s jich majiteli posději, což byla by hvála

metoda vydatná, i když ne obvyklá.

Skoro stejnou zajímavost má, co o tehdejších zakročení presidenta Roosevelta ve stávece z r. 1902 napsal nynější prezident Wilson ve svých "Epocháech americké historie," totiž: "Presidentovým zasáhnutím do veliké anthracitové stávkovy v říjnu, 1902, země byla upozorněna na onu nebezpečnou drzost nahromaděného kapitálu, onu bezohlednost vůči právním veřejnosti, která se označuje názvem plutokracie."

President Wilson také zasáhl do uhelné stávkovy v Coloradu, ale myslíme, že president Roosevelt byl by na jeho místě jinak jednal. Kdyby Rockefeller byl jest tak odbohl, jako odbohl prezident Wilsona, Roosevelt byl by asi udělal to, co hodlal učiniti za stávkovy v tvrdouhlenném revíru v Pennsylvanii. Jest pravda, že doly jsou soukromým majetkem a že dle ústavy nikdo nesmí býti o svůj majetek připraven bez náležitěho procesu zákona, ale zároveň jest pravda, že skrze tento náležitě proces zákona vláda neb stát mohou se zmocniti každého soukromého majetku, když toho vyžaduje veřejné dobro. Tato právomoc dokonce dána je i železnicím, jež právním vyvlastněním (condemnation) mohou získati držebnost soukromého majetku, když jež potřebují pro trati neb nádraží.

Ovládnutí zdrojů přírodního bohatství soukromým kapitálem, bylo největší chybou v politické a hospodářské historii tohoto národa a jejich vyvlastnění za stávajících podmínek a okolností stává se nutností.

REGULOVÁNÍ TRUSTŮ.

President Wilson vydal ultimatum, že přítomný kongres musí zasedati, pokud nebudou uplatněny protitrustové předlohy, což znamená, že páni zástupci a senátoři budou nuceni strávit druhé parné léto ve Washingtoně. Půjde-li všecko dobře, předlohy mohou býti schváleny někdy v prvé polovici července, avšak sotva dřívě.

Tomuto "regulování" trusty už zvykli a celkem jim jde skoro k duhu. Když byla "rozbita" Standard Oil Company, její cenné papíry na burse stouply a její výrobky pro spotřebovatele byly dosti značně zdraženy a mzda dělnictva nebyla zvýšena. Totéž se stalo po rozpuštění tabákového trustu, a když vynucen byl "rozvod" mezi drahami Union a Southern Pacific, rovněž to neznamenal žádnou katastrofu a největší "nepříjemnosti" pro první zmíněnou železnicí bylo, že dostala do rukou \$90,000,000, s nimiž dlouho nevěděla, co dělati. Také cenné papíry telegrafní společnosti Western Union a Bellova telefonního systému stouply, když vláda jim nařídila rozepíti se uhrěšiti více.

Nynější regulování trustů má být přísnější, dohled na jich obchodováním hedlivějším, ale kdybychom se zeptali p. Wilsona neb těch největších pohlavárů v kongresu, můžeme-li očekávati nějakou úlevu pro spotřebovatele, snad by řekli, že se o nic podobného nejedná, nýbrž o "regulování, rozumějme regulování."

A toto "regulování" zdá se skoro býti nevinnou zábavou — pro trusty i pro politikáře. Svého času sice senátor Hitechock podal návrh, aby se "regulovalo" doopravdy, aby na výrobky trustů uvalena byla postupná daň, čím větší výroba, tím větší daň, což by nevyhnutelně šelilo proti zmonopolisování průmyslu a dalo příležitost i lidem neb společnostem s menším kapitálem — což tento návrh ani nynějším demokraciikem kongresu se nezaujímal, asi proto, že se jednalo o skutečné regulování a nikoli o zábavu.

MEXICKÝ NAPOLEON A JEHO IDEÁLY.

O všem že tím mexickým Napoleonec mlínce gen. Francescu Villa, vrchního velitele armády konstitucionalistů, bývalého banditu, vítěze v celé řadě velikých bitev. Villa jest člověkem nezvělaným, nikdo jej neucílil vojenské taktice, avšak jest rozkazem vojevůdce, zrovna jako

byl Napoleon, jako byl Žižka, jako byl Robert Lee, vrchní velitel konfederační armády ve válce občanské. Rozený vojevůdce dovede vtipiti svým vojákům, že bojují za velkou, svatou věc, že skočí-li je smrt na bojisti, zemrou na poli slávy, dovede v nich vzbuditi loyálnost, která nikdy nebude pohnutky aniž rozkazy velitelovy v pochybnost — a mužem akovým jest Villa.

Villa jest přítelem Spojených Států, při každé příležitosti se tím přátelstvím dokládá a jenom trochu zazlívá naší vládě, že o- pétně zakázala dovoz zbraní a střeliva do Mexika, a že kdyby prý měl 15,000,000 patron, udělal by s Huertou krátký proces — neméně však naše vláda bude jednati zeela moudře, ponechá-li zákaz dovozu zbraní v platnosti. Není nijak jisto, že smrtonosné střely z oněch patron nebyly by někdy vysílány proti našim vojákům. Sám Villa věří v takovou možnost. V rozmluvě se zástupcem Spojeného tisku ve čtvrtk pronesl tato významná slova:

"Chci to učiniti jasným lidu Spojených Států, že jsem dychtiv, aby všichni Američané ve spojení s průmysly v Mexiku vrátili se a opět se věnovali svým povoláním. Přejí si dodati, že cizinci nyní v Mexiku a ti, kteří se vrátí, nemají se čeho obávati, kdyby někdy došlo k válce mezi Mexikem a Spojenými Státy a já dávám jim své slovo, že všechno bude učiněno na jich ochranu. Kdyby si přáli opustiti zemi v takovém případě, dal bych jim k použití dosti vládky, aby i se svým novitým majetkem mohli opustiti Mexiko."

A dále pravil Villa, že "bylo by to krajně bláhovým pro dva inteligentní muže rváti se k vůli jednomu opilci a nebylo by to vrcholem bláhovosti pro Spojené Státy a Mexiko utkati se ve válce k vůli takovému člověku jako jest Huerta? Zdá se mně, že celý civilizovaný svět by se smál, kdyby k tomu došlo."

Tyto řeči Villovy jsou jistě významné, ale jsou ještě jiné příčiny, proč mohlo by dojiti k válce mezi Mexikem a Spojenými Státy, nežli "k vůli jednomu opilci." Mexický Napoleon má své ideály, aspoň tvrdí, že má, a jest otázkou, zdali zrovna Spojené Státy nebyly by v cestě jich uskutečnění, i kdyby Huerta padl, dříve než skončeno bude vyjednávání, které zahájeno bude v Niagara Falls, Canada, na podnět tří jihoamerických republik.

Onehdy Villa udělil rozmluvu americkému korespondentovi, Normanu M. Walkerovi, zástupci Newspaper Enterprise Association, a v té tlumočil své sny a tužby. Na kladené otázky Villa odpověděl a líčil stav své vlasti, až jeho vítězná armáda stane ve městě Mexiku a zavede nový pořádek:

"Nemůže býti míru, pokud mály počet jednotlivců driti bude massy pod podpátky své moce. Toto musí býti svobodná země, nežli může býti prosta války. Z té příčiny hodlám učiniti tuto válku poslední, jakou kdy Mexiko bude míti neb ohtiti. Můj přítel Madero pokusil se dáti míru lidu míru s prosperitou, avšak jeho nepřátelé byli příliš mocni pro něho a on obětoval život za svoji vlast. Než m nevykonal práci, která byla mu zůstavena, jak měla býti vykonána. On doufal ušetřiti dobré mexické krve smířením se s nepříteltem. To vedlo k jeho smrti; a revoluce, které já v čele stojím, nemíní se dopustiti téže chyby."

"Po léta bylo Mexiko lovištěm mužů, kteří nedbali o nic, jenom o bohatství, i za obětování lidského života. Jejich konce nadcházi.

"Jakou příležitost má chudý proti bohatému, když i zde, v tomto státě Chihuahua, kde jsem se narodil, v San Pedro de Guierrez, skoro všecka půda byla vlastněna jedním mužem, a to Luisem Terrazasem, jenž získal svoji moc od Diaza? Jeho nájemci byli otroci a jeho vznešená rodina žila v Chihuahua jako králové a vévodové ve starém světě. Já učinil konce tomu vše- mu a vjhnal jsem se země lid, kteří byli největšími utiskovate- li chudých, Kastilijci (Španěly) a jest to můj úmyslem, aby Tito vydrážděný zůstal mimo zemi, pokud já budu v kontrole."

"Co my nejvíce potřebujeme v Mexiku, jsou muži povití a zároven trpěliví s našim primitivním lidem a kteří jsou ochotni pomáhati mu mezitím co pomáhají samým sobě. V minulosti budovali svá bohatství ujmrováním našeho lidu do otroctví. Toto se musí změnit a oni musí vykonati svůj díl, zdali očekávají koncesse od naší vlády. Žádné velké držebnosti pozemků nebudou dovoleny pod novým režimem. K tomu jsme se zavázali plány v San Luis Potosí a zveřidovanými v Aucabaya.

"Všichni budou míti dosti, ale nikdo tolik, aby mohli utiskovati lid v tom nejhorším otroctví jedině k tomu cíli, aby mohli nahromaditi velká bohatství a žiti si jako králové. Ty dny jsou pryč. Nebude již žádný Porfirio Diaz v Mexiku. On byl velikým mužem, avšak byl pro boháče a nikoli pro chudé. Nebude již žádná pravidelná armáda jako onen stroj, který Porfirio Diaz si zbudoval, aby se mohl udržeti při moce. Ta armáda nyní se hroučí ve svoji záhubu. Jest neschopná, její velitelové jsou graf- teři a karbanieci a její vrchní velitel opilec. Jest to pouze správno, aby šla, neboť svobodné Mexiko nemá místa pro takový despotism, jako tato armáda umožnila. My budeme míti svobodu, která přichází z respektování práv každého člověka a nikoli z moce zbraní.

"Já jsem jenom nevědomý člověk. Nemám etážistů pro sebe, ale všecko pro svoji vlasť. Co mně bylo odepřeno, chei, aby měli synové mých vojáků a co malý Panchito (jeho mrtvý syn) byl by mohl míti, kdyby byl pře- čekal první den bitvy v San Andreas a mohl viděti Mexiko svobodné. Školy budou založeny všude na venkově a kolleje v Chapultepecu a vojenské akademie. Nebudeme míti žádné další potřeby pro války a naše tovary na prach budou obráceny v ti- skařské závody, tak aby literaturu mohla býti tištěna a všichni mohli čísti o světě a jeho podivuhodných vymoženostech.

"I kdybych měl příležitost, nemohl bych se státi prezidentem, neboť svět by se smál a řekl by: "Co ví Panchito o politice? Vždyť jest pouze peon." Avšak já chei docelití toho, aby syn peona mohl se státi vzdělaným a učeným, tak aby mohl se státi prezidentem zrovna jako vaši prezidentové byli syny chudých mužů. Tímto musí temné věky, neboť svoboda Mexika bude skutečností.

"Já nabázej se bojovníci. Vím, co to znamená sdíletí houcí s kamarádem v noci a použití téže houčky k zahalení jej do ní, nežli uložen jest v chladnou zemi při- ští den po bitvě. Já nechei nikdy již slyšeti zvuk praskajících šrapnelů aniž táhlý hvizdot kulí z Mauserovek. Avšak zůstává práce pro mne vykonati. Já byl jsem vyvolen nějakou vůdí rukou, abych pomáhal své vlasti a budu sledovati toto poslání až bude ukončeno. Nesmí býti žádných válek po této a z té příčiny musí býti vedena až k trpkému, krvavému konci."

To jsou tedy ideály gen. Villy a jest otázkou, zdali zrovna Spojené Státy nebyly by v cestě jich uskutečnění, i kdyby padl Huerta a jeho režim s ním. Jsou to Američané, kteří v Mexiku vlastní nejvíce dolů, olejných zřidel a jiných zdrojů přírodního bohatství a vlastní tam miliony akrů půdy. Villa praví, že v tom novém Mexiku každý bude míti dosti, ale nikdo tolik, aby mohl utiskovati lid, jako na příklad ve Spojených Státech — skrátka Villy háj není jenom proti Huertovi, ale proti ekonomickým podmínkám a jeho vlasti.

rode, ale váhají sáhnouti na majetek cizinců. Mohl by snad býti Villa příkrřejším k bohatým Mexikanům, nežli k bohatým cizincům a mohl by vůbec splniti slib daný svým přívržencům, kteří následující jej na krvavých bojisti neb podporují penězi, že všem se dostane půdy, kdyby úzkostlivě šetřili vlastnického práva cizinců? A měli by cizinci, američtí kapitalisté na prvním místě, kdyby na jejich ohromné majetky sáhli? Nynější revoluce v Mexiku má sociální ráz, a s takovou revolucí zdejší vládnoucí třídy sotva mohou sympathisovati a na druhé straně Villa, v srdeci svém, není o nic lepším přítelem Američanů, nežli Huerta. Jisto však jest, že pro přítomnou dobu jest to pro něho výhodným, stavěti na odív přátelství pro Spojené Státy a ještě výhodnějším bylo by pro něho, kdyby prezident opět zrušil onen zákaz dovozu zbraní. Mezi armádou konstitucionalistů a armádou a lodstvem Spojených Států, Huerta jistě dlouho by netrval, ale co potom, byl by tím rozlušten mexický problem, nebo by se začal teprve vážně utvářeti?

Co na lidu Spojených Států záleží, ten by jistě byl ochoten poskytnouti Villovi a Carranzovi a jejich konstitucionalistům přfilděné, aby se pokusili o uklidnění Mexika, o založení ústavní vlády, neboť to jest hlavní částí jejich programu, a dle toho též jméno přijali — avšak co by tomu říkal děláti kapitál, až by začali prováděti své sociální reformy? Možná, že vláda naše by oddolala štvaní do války k vůli "ohroženým americkým zájmům", ale možná také, že nikoli a kdyby se o rozplamenění veřejného mínění jednalo, nějaká ta "urážka vládky" snadno dala by se zaonaciti. Byla by to však válka, prolévání krve, jenom pro americký velkokapitál.

Ze přítomná hrozící válka s Mexikem, není "populární", u- kázal odvod do spolkové armády a námořnictva, který nejenom nebyl nijak fenomenální, nýbrž v některých stanicích dokonce poklesl. Správně stanovisko zaujal sekretář námořnictva Daniels, který, když navštívila jej ve čtvrtk delegace zástupců amerických olejňých zájmů v Tampicu, kteří zrovna se vrátili z Mexika a stěžovali si, že Spojené Státy měly by zemi tu patrolovati, tak aby mohla býti obnovena těžba v tamních olejňých polích, nechtěl s nimi souhlasiti. Pravil, že měli by býti povděční tomu, že vyvázli svými životy. Když prý šli do Mexika investovati peníze výhodněji, nežli možno bylo jim doma, nezbyvá jim nic jiného, jenom nésti risiko a následky. To je zdravá logika a bude s ní souhlasiti nesporná většina národa, avšak pochybujeme, že bude se zamlouvati jisté velmi vlivné části též — té, která si dělá skoro monopol na vlastnictví.

Nejllepší výzvy naší země a národa by vzýdávaly, aby Mexikanům, v pádu konečného triumfu konstitucionalistů, poskytla se příležitost k zjednáni pořádku a založení pevné ústavní vlády, avšak tu bylo by na prvním místě nutno odloučiti zájmy amerického národa od zájmů amerických velkokapitalistů v Mexiku.

Boli-li vás v hrdle,

zkuste Severux Antiseptol. Pan Jurko Borowski, Mechanicville, N. Y., nám psal následovně: — "Měl jsem bolest v hrdle a Severux Antiseptol mi znamení od toho pomohl." — Jini piší podobně a všichni oznamují, že Severux Antiseptol jest dohrou přpravkou proti oteklym dásním, špatnému dechu z úst — jako antiseptická vodička k čistění ran a řezů, jako chladící prostředek při horečce a po holení. Zkuste ho. Cena 25 centů v úst a lékár-nách. Zdejší vývodou je Severux Antiseptol a neberte nic jiného. Necháte-li ho u vás do- státi, pište přímu na W. F. Severux Co., Cedar Rapids, Ia. — Ad- vertisement.

Kdo by si přál dobat banku a ta o stávkách, si přilže do své ap- tentů restaurace k
V. NUDEROVI
rov 14 a Wilson 81
Táblit máte po očištění postel
2011 stávká pokuk